

Використані джерела

1. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 270.

Андреев А. В. Зміст та специфіка гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України

У статті визначено класифікацію гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України. Розкрито зміст кожного з видів конституційних та спеціальних гарантій у досліджуваній сфері.

Ключові слова: гарантія правового регулювання, кадрове забезпечення, працівник, державна служба, праця.

Andreev A. The content and specificity of the guarantees of legal regulation of personnel provision of the State Service of Ukraine

In the article the classification of guarantees of legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine is defined. The content of each of the types of constitutional and special guarantees in the investigated sphere is disclosed.

Named following are the hallmarks of the group of constitutional guarantees of legal regulation of staffing of the State Service of Ukraine: 1) establishment by the state in the content of constitutional norms; 2) ensuring the right of citizens of Ukraine to obtain employment opportunities in the civil service and to protect this right in accordance with the procedure established by law; 3) the small and indirect relation to the legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine.

Signs of a group of special guarantees of legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine are as follows: 1) consolidation in the content of the provisions of the Law of Ukraine «On Civil Service»; 2) ensuring the objective nature of the process of occupying vacant posts; 3) the focus on the continuity of the process of raising the professional competence of civil servants; 4) ensuring the professional growth of civil servants; 5) granting candidates the opportunity to occupy a vacant post of civil service and protect their rights in court or extrajudicial order.

The following features of guarantees of legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine are distinguished:

- 1) mediated nature – the guarantees we have provided are established primarily for the purpose of involving citizens in the civil service, however, to a lesser extent, there are means to protect their rights in the process of fulfilling their official authority;
- 2) complex nature – the inextricable link between constitutional guarantees and guarantees established by the legislation on civil service;
- 3) protective nature – guaranteeing the ability of civil servants to protect their rights and interests in court or extrajudicial order;
- 4) objective character – establishment in order to guarantee objectivity in the process of employment of candidates for vacant positions;
- 5) continuous – the focus is on ensuring the continuity of the process of raising the level of professional competence and civil servants.

It is concluded that the issue of guarantees of personnel provision of the State Service of Ukraine is one of the fundamental in the field of civil service, but has not been investigated at all. The structure of guarantees for staffing is complex and consists of constitutional and special. The availability of such guarantees allows for the involvement of competent and professional persons in the civil service, as well as guarantees the possibility for civil servants to self-fulfillment.

Key words: legal regulation guarantee, personnel support, employee, public service, labor.

УДК 342.9

Віталій Олексійович Баганець,
доцент кафедри управління безпекою,
антикорупційної та правоохоронної діяльності
Навчально-наукового інституту права
ім. князя Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом

**ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ КООРДИНАЦІЙНОЇ РОЛІ
ЯК ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Постановка проблеми. Роль та функції держави станом на сьогодні є категорією, яка була предметом аналізу багатьох наукових досліджень. Їх вивчали науковці загальнотеоретичних правових наук, науки державного управління, а також фахівці адміністративного права. У міру того,

як наш об'єкт був предметом досліджень різних правових наук, погляди на його сутність та складові значно відрізняються, зумовлюючи плюралізм наукових думок із цього приводу. Такими ж багатоаспектними є погляди науковців на кожен конкретну роль і функцію як відокремленого напрямку діяльності та впливу держави на суспільні відносини.

Оскільки сукупність функцій держави була предметом багатьох наукових розробок, доцільно більш детально звернути увагу на окремі функції та роль держави, серед яких координаційна роль є однією з головних, а її значення з-поміж інших функцій невинно зростає. Актуальність обраної теми також зумовлена тим, що в науці існують різні погляди на поняття та ознаки координаційної ролі як функції держави, однак останні потребують певної структуризації, систематизації та перегляду. Відповідно, доцільно здійснити адміністративно-правове наукове дослідження окреслених аспектів об'єкта дослідження, що зумовить внесення наукової новизни в науку та зумовить удосконалення вже наявних наукових положень.

Координаційна роль держави не є виключно теоретичною категорією. Вона реалізується у конкретних адміністративно-правових формах, за яких суб'єкти реалізують свої державно-владні повноваження. Тому цей етап дослідження зможе не лише більш ґрунтовно розкрити проблематику визначення і розмежування функцій держави та їх реалізації у конкретних адміністративно-правових відносинах, а й буде основою для подальших досліджень тих правовідносин, де реалізується відповідна функція. Отже, основним завданням характеристики поняття та ознак координаційної ролі як функції держави буде внесення нових більш ґрунтовних положень у науку адміністративного права, які можуть стати основою для навчальної діяльності та більш ґрунтовних наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню координаційної ролі та функцій держави присвячено багато наукових розробок. Окреслений предмет входить до сфери наукових інтересів учених теорії держави і права, науки державного управління, адміністративного права тощо. Серед багатьох дослідників координаційної ролі держави, які тією чи іншою мірою зверталися до осмислення цієї категорії чи використовували її у своїх розробках, можна назвати таких науковців, як В. Авер'янов, О. Бандурка, Ю. Битяк, І. Ісаєнко, Р. Калюжний, С. Ківалов, В. Колпаков, Н. Нижник, О. Остапенко, В. Плішкін, С. Стороженко, Л. Фещенко, В. Шамрай, С. Щербак та багатьох інших. Однак необхідно звернути увагу, що дотепер багато теоретичних проблем функцій держави у правовій науці не є вирішеними. Це стосується і їхньої реалізації та прояву у конкретних адміністративно-правових відносинах, розмежування від суміжних категорій тощо. Відповідно, звернемося до висвітлення цієї проблематики, яка повинна стати основою для подальших розробок, розпочавши наукові пошуки із виділення поняття та ознак досліджуваної категорії.

Метою статті є наукова інтерпретація координаційної ролі як функції держави у контексті адміністративно-правового аспекту, а також характеристика специфіки такої функції.

Основні результати дослідження. Координаційна роль держави полягає у прояві такої координації у тих чи інших правовідносинах за участю державних органів, які виступають уповноваженими представниками держави. Варто наголосити, що координаційна роль держави може мати вияв як безпосередньо в організації діяльності державно-владних суб'єктів, так і у суспільних відносинах, які прямо не підпорядковані державі, проте підлягають координації через відповідних державно-владних суб'єктів. У будь-якому разі роль та функції держави є нерозривно пов'язаними між собою. Між ними є співвідношення частини та цілого, тобто функція описує конкретний аспект ролі держави. Хоча самими функціями роль держави не вичерпується, у дослідженні розглядатимемо координаційну роль держави як відповідну функцію, що дасть змогу більшою мірою встановити конкретні особливості такої ролі з її проявом в адміністративно-правових відносинах.

Координаційна роль як функція держави – рівень прояву державного впливу у суспільних відносинах та основний напрям діяльності держави, який полягає, по-перше, в узгодженні дій між різними елементами державного апарату, по-друге, в узгодженні дій між державним апаратом та недержавними суб'єктами суспільної системи, по-третє, в упорядкуванні суспільних і державно-управлінських відносин, спрямування їх на досягнення спільних цілей або інтересів, за якого

використовується не метод прямого імперативного управління, а узгоджуються дії відносно чи повністю рівних суб'єктів на основі врахування спільних інтересів та/або компетенції, відповідно до принципу прямування до ідеальної результативності. Таким чином, нами виділено поняття досліджуваної категорії з урахуванням узагальнених форм прояву координації, яка реалізується у суспільних відносинах державним апаратом.

Основні ознаки координаційної ролі як функції держави впливають із визначення досліджуваного нами поняття. Тому розкриємо ті головні ознаки, які притаманні саме координаційній ролі як функції держави.

Координація наявна у правовідносинах між повністю чи частково юридично рівноправними суб'єктами. Якщо для інших функцій державного управління характерні відносини прямого підпорядкування і субординації, то у випадках з координацією суб'єкти, діяльність яких підлягає координації, характеризуються відносною чи повною юридичною рівністю.

Повна юридична рівноправність наявна тоді, коли між органами державної влади взагалі не має жодних управлінських взаємозв'язків. Йдеться про координацію суб'єктів, які перебувають на одному ієрархічному рівні в межах певного відомства, або ж про таку координацію між органами різних відомств. Також слід зазначити, що відповідна координація наявна, коли підлягає узгодженню діяльність суб'єктів приватного права, наприклад, суб'єктів господарювання.

Під частковою юридичною рівноправністю у цьому дослідженні маємо на увазі ті випадки, коли суб'єкти мають певну ієрархічну підпорядкованість, проте в міру змісту правовідносин відбувається не пряме імперативне управління, а узгодження дій, зокрема й між суб'єктами на різних ієрархічних рівнях. Також часткова юридична рівноправність має місце тоді, коли застосування координації прямо передбачене в законодавстві чи впливає із суті його положень. Прикладом може бути Закон України «Про прокуратуру» [1], яким прямо передбачено сферу та напрям реалізації координаційних повноважень прокуратури стосовно інших органів, зокрема органів досудового розслідування.

По суті в інших випадках, коли органи вищестоячого рівня відповідно до положень законодавства можуть здійснювати прямий управлінський вплив, сенс узгоджувати діяльність втрачається, оскільки у всіх випадках застосовуватиметься імперативний метод управління.

Координація завжди передбачає повний чи частковий рівень розсуду суб'єктів, дії яких координуються. Така можливість розсуду впливає із суті координації як ролі та функції держави, а також методу здійснення державно-владного впливу і дає змогу відмежувати її від інших ролей держави в управлінні.

Координація за суттю – завжди «узгодження». Якщо застосовуються методи прямого управління, керований суб'єкт незобов'язаний безумовно виконати волю керуючого суб'єкта. Натомість при координації наявні декілька повністю чи відносно рівних суб'єктів, кожен із яких має право тією чи іншою мірою діяти на власний розсуд. Саме в цьому і полягає подальше узгодження дій суб'єктів у тій чи іншій ситуації.

У відношенні суспільства, яке виділяється науковцями як керована підсистема [2, с. 147], за принципом координації може бути побудоване управління тією чи іншою сферою суспільної діяльності. Наприклад, координація Національним Банком України діяльності банківської системи, учасників валютного ринку тощо. Тобто є цілі сфери діяльності, за яких діяльність осіб приватного права перманентно підлягає узгодженню з органами державної влади з урахуванням публічних і приватних інтересів. При цьому не виключено поєднання координації у суспільних відносинах та прямого управління.

Вільна воля суб'єктів, діяльність яких координується, притаманна диспозитивному методу у регулюванні суспільних правовідносин, який є основним методом реалізації координаційної ролі держави у суспільних правовідносинах.

Координація передбачає забезпечення інтересів координованих суб'єктів та зворотній взаємозв'язок між ними. Якщо в інших методах державно-владного впливу враховується лише воля суб'єкта управління та весь управлінський процес підпорядкований реалізації його адміністративних інтересів, то у випадку з координацією враховуються інтереси всіх суб'єктів, діяль-

ність яких координується. При цьому інтерес з адміністративно-правового погляду не є певним матеріальним благом – тут радше йдеться про можливість ефективно реалізувати компетенційні повноваження та виконати покладені законодавством на таких суб'єктів завдання.

При цьому врахування інтересів, про яке йдеться, має місце як у випадку з повністю юридично рівноправними суб'єктами, так і у відносинах, коли така рівноправність є умовною та наявна в окремих конкретних взаємовідносинах.

Щоб врахувати інтереси та оптимально узгодити дії суб'єктів, необхідно, щоб між ними існував координаційний взаємозв'язок, зокрема зворотній. Тобто навіть якщо у координаційний відносинах один із суб'єктів наділений владними повноваженнями, в будь-якому випадку для реальної можливості узгодити дії та інтереси координованих суб'єктів необхідно отримати пропозиції від осіб, діяльність яких підлягає координації.

Якщо цей взаємозв'язок екстраполювати на широку систему держави та суспільства, при реалізації політики у різних сферах за допомогою координаційної функції, необхідно мати можливість отримувати інформацію від інших суспільних суб'єктів, яка б характеризувала ефективність забезпечення координації у тій чи іншій сфері суспільного буття.

Координація спрямована на досягнення результативності. Основна ідея координації полягає у тому, що завдяки узгодженню дій різних органів чи осіб був досягнутий максимально можливий поставлений результат із мінімальними ресурсними затратами.

Хоча така спрямованість характерна і щодо інших управлінських функцій, однак саме прямування до результативності у координаційних відносинах є обов'язковою умовою. У будь-яких інших управлінських відносинах із використанням інших методів та реалізацією функцій, пошук результату є бажаним, проте не визначальним. Сам по собі факт реалізації імперативної волі державного апарату є основним.

Натомість координація передбачає узгодження дій, вибір із-поміж різних варіантів оптимальної моделі поведінки. Хоча на практиці досягнення позитивного результату не завжди є гарантованим, однак сам процес координації спрямований на прагнення до вибору оптимальної моделі взаємодії та поведінки в межах тієї чи іншої адміністративно-правової чи суспільної системи. Саме тому визначальним у визначенні поняття координаційної ролі держави нами вказано принцип прямування до ідеальної результативності.

Враховуючи все наведене вище, координаційна роль держави є особливою функцією держави, яка проявляється, по-перше, у діяльності державного апарату, по-друге, в упорядкуванні суспільних відносин за допомогою відповідного методу управління.

В основі координаційної ролі держави як її функції лежать основні ознаки цього поняття, серед яких нами виокремлено такі: координація наявна у правовідносинах між повністю чи частково юридично рівноправними суб'єктами; координація завжди передбачає повний чи частковий рівень розсуду суб'єктів, дії яких координуються; координація передбачає інтересів координованих суб'єктів та зворотній взаємозв'язок між ними; координація, спрямована на досягнення результативності. Ці ознаки лежать в основі розмежування координаційної ролі як функції держави від інших функцій, які реалізуються за допомогою іншого інструментарію.

Висновки. Визначивши основні функції досліджуваного поняття, нами досягнуто завдання цього етапу дослідження, результати якого використаємо у подальших розробках. Крім цього, поняття та ознаки координаційної ролі держави як її функції, можуть бути використані для відмежування координаційної від інших функцій у навчальній літературі та в подальших наукових розробках як у сфері науки адміністративного права, так і в теорії держави та права, науки державного управління, інших галузях суспільних наук і навчальних дисциплін.

Використані джерела

1. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. №1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.
2. Білокур С. І. Функції державного управління: поняття, особливості, правове регулювання : дис. ... канд. юрид. наук / С. І. Білокур. – О., 2015. – 194 с.

Баганець В. О. *Поняття та ознаки координаційної ролі як функції держави: адміністративно-правовий аспект*

У статті розкрито поняття координаційної ролі як функції держави. Охарактеризовано адміністративно-правові ознаки цього правового явища.

Ключові слова: координаційна роль, функція держави, адміністративне законодавство, адміністративно-правові основи, адміністративні правовідносини.

Bahaneets V. *Concepts and features of the coordination role as a function of the state: the administrative-legal aspect*

In the article the concept of coordinating role as a function of the state is described. The administrative-legal signs of this legal phenomenon are characterized.

The role and functions of the state as of today is a category that was the subject of the analysis of many scientific studies. They were studied by the scholars of the theoretical law sciences, the science of public administration, as well as specialists of administrative law. As our object was the subject of studies of various legal sciences, the views on its essence and components differ considerably, causing pluralism of scientific opinions on this subject. The same is the multidimensional view of the scholars for each specific role and function as a separate line of activity and the state's influence on social relations.

The coordinating role of the state consists in the manifestation of such coordination in one or another legal relationship with the participation of state bodies acting as authorized representatives of the state. It was emphasized that the coordinating role of the state can be manifested both directly in the organization of activities of state-power subjects, and in public relations, which are not directly subordinate to the state, but are subject to coordination through the relevant state power subjects. In any case, the role and functions of the state are inextricably linked.

Coordination involves coordinating actions that involves choosing between different options for an optimal behavior pattern. Although in practice, the achievement of a positive result is not always guaranteed, but the process of coordination focuses on the desire to choose the best model of interaction and behavior within a given administrative or social system. That is why the guiding principle in defining the notion of the coordinating role of the state is the principle of going to ideal efficiency.

At the heart of the coordinating role of the state as its functions are the key features of this concept, among which we highlight the following: coordination is available in legal relationships between fully or partly legally equal entities; coordination always presupposes a full or partial level of discretion of actors whose actions are coordinated; coordination involves the interests of coordinated subjects and the reciprocal relationship between them; coordination aimed at achieving results. These features are the basis of the delineation of the coordination role as a function of the state from other functions that are implemented with the help of another tool.

Key words: coordination role, state function, administrative legislation, administrative and legal foundations, administrative legal relations.

УДК 347.95

Віктор Петрович Базов,
науковий консультант Верховного Суду,
кандидат юридичних наук

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Постановка проблеми. В умовах сьогодення роль судової влади у контролі за організацією та діяльністю інших складових державної влади – законодавчої та виконавчої, набуває особливого значення, оскільки судовий контроль є найбільш ефективним засобом забезпечення прав, свобод та інтересів особи й держави, зокрема у сфері публічно-правових відносин.

У частинах 1–3 ст. 124 Конституції України встановлено, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення [1].

Запровадження інституту судового конституційного контролю стало кроком на шляху становлення конституційної законності, підвищення правової культури, розвитку демократичних засад нашого суспільства. Відповідно до вимог Основного Закону держави функції конституційного судового контролю здійснюють як Конституційний Суд України (далі – КСУ, Суд), так і суди системи судоустрою. Конституційний судовий контроль здійснюється під час конституційного та інших видів судочинства.